



Félags- og vinnumarkaðsráðuneytið

Reykjavík, 18. febrúar 2025

Síðumúla 24

108 Reykjavík

sent á samráðsgátt

Efni: Umsögn um áform um frumvarp til laga um breytingu á lögum um almannatryggingar, nr. 100/2007 (aldursviðbót og launavísitala)

Samtök atvinnulífsins (SA, samtökin) hafa tekið til umsagnar ofangreint mál sem birt var á samráðsgátt stjórnvalda 4. febrúar. Um er að ræða áform að tvíþættri breytingu á lögum um almannatryggingar. Annars vegar varðandi aldursviðbót og hins vegar tengingu fjárhæða lífeyrisgreiðslna við launavísitölu í stað viðmiða um launaþróun. SA gera eftirfarandi athugasemdir við síðari þátt frumvarpsins.

Laun eru endurgjald fyrir verðmætasköpun. Bætur almannatrygginga eiga hins vegar að tryggja framfærslu. Því er ólíku saman að jafna. Ef tengja á bætur almannatrygginga við launavísitölu verður að hafa í huga að þróun launavísitölu hefur sögulega verið langt umfram almennar kjarasamningsbundnar launahækkunarir eða kostnaðarmat kjarasamninga. ~~en~~ Rétt er að geta þess að frá árinu 1997 hefur launavísitalan hækkað um þremur prósentustigum meira en áætlaður kostnaður kjarasamninga. Launavísitalan hefur því hækkað nærri tvöfalt hraðar en kostnaðarmat kjarasamninga.

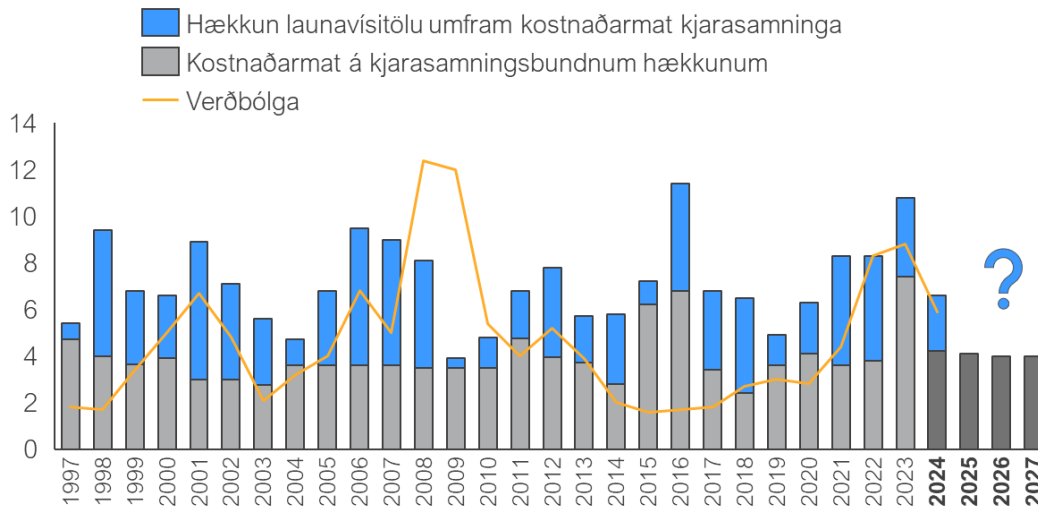
Heildarsvigrúm til launahækkana ákvarðast gróflega af verðbólguþröngun Seðlabankans og framleiðnivexti. Sé tekið mið af þeirri þumalputtareglu má ætla að það svigrúm til launahækkana sem samræmist verðstöðugleika sé að jafnaði 3,5-4% árlega. Almenn hækka laun hins vegar um nánast tvöfalt svigrúmið, sem er umhugsunarefni fyrir atvinnulífið. Jafnframt er varhugavert að láta kerfi almannatrygginga taka breytingum í takt við slíka þróun. Slíkt hefði að óbreyttu í för með sér umtalsverða aukningu opinberra útgjalda sem myndi kalla á aukna skattlagningu eða niðurskurð og hagræðingu í opinberum rekstri. Líkt og SA hafa ítrekað bent á eru skattar á Íslandi með þeim hæstu sem gerist á meðal ríkja OECD.

Núgildandi ákvæði kveður á um að bætur almannatrygginga skuli taka mið af launaþróun, þó þannig að þær hækki aldrei minna en verðlag samkvæmt vísitölu neysluverðs. Þróun verðlags myndar því grunn fyrir þróun bóta almannatrygginga sem ættu að nægja til framfærslu. Eins og sjá má af neðangreindri mynd er verulegur munur á því að miða við kostnaðarmat kjarasamninga (eða almenna hækkun skv. kjarasamningum) eða þróun launavísitölu. Launaþróun á Íslandi hefur að jafnaði verið umfram efnahagslegt svigrúm, þannig aukið verðbólguþröngun og viðhaldið hærri stýrivöxtum en ef laun hefðu þróast með hóflegri hætti. Ef bætur almannatrygginga eru beintengdar við slíka þróun má vera ljóst að verið er að auka verðbólguþröngun fremur en draga úr honum. Þessi breyting gengi því í berhöggi við yfirlýst markmið nýrrar ríkisstjórnar.



Kostnaðarmat kjarasamninga

Á almennum vinnumarkaði (árlegur kostnaðarauki í %)



Heimildir: Hagstofa Íslands, mat og útreikningar SA á kostnaðarmati kjarasamninga á almennum vinnumarkaði

Líkt og áður segir eru bætur almannatrygginga og laun, sem endurgjald fyrir verðmætasköpun, tvennt ólíkt. Byggt á vel ígrunduðum efnahagslegum forsendum má sjá að hvorugt getur þó hækkað um meira en 3,5-4% árlega að jafnaði ef ekki á að skapa verðbólguþrýsting. Stjórnvöld ættu að hafa þetta í huga, ef vilji þeirra stendur til þess að taka þátt í að vinna bug á verðbólgunni.

Virðingarfyllst,

f.h. Samtaka atvinnulífsins

Heiðrún B. Gísladóttir

Heiðrún Björk Gísladóttir